

Zondag 27 september 2020 – Vredeszondag

Lezing: Daniël 1

Het thema van deze Vredesweek is “Vrede verbindt verschil”. Ik weet niet of u de cartoon goed heeft kunnen bekijken. Het zijn twee figuren die elkaar de hand schudden. Zo passend bij het thema: Vrede verbindt verschil. Maar wie had ooit kunnen denken dat we bijna argwanend naar zo’n tekening zouden kijken. Duidelijk voor de corona crisis getekend, denk ik maar. Want onze eerste reactie is nu toch: kijk ze elkaar de hand schudden, zie ze de regels overtreden. Hun gezondheid en die van anderen in gevaar brengend. Zet ze voor straf én voor ons aller welzijn vast in hun eigen kamer, in isolatie.’ Maar deze tekening past wel bij het thema. Pax Christi wil dit jaar extra aandacht geven aan de verschillen in cultuur en religie die tussen mensen bestaan. Zo schrijven ze: “In een samenleving waarin we te maken hebben met een grote diversiteit aan culturen en religies, is vreedzaam samenleven niet altijd gemakkelijk. Verschillen in morele opvattingen, maar ook in de dagelijkse omgang en manieren van leven, zorgen nogal eens voor wrijvingen en onbegrip. Verschillen kunnen echter ook verrijken, je iets nieuws leren of beter doen beseffen wat voor jou van waarde is.”.

En hoe passend is het verhaal van Daniël daarbij.

Hoe het verhaal begint...

We schrijven het jaar 605 voor Christus. Het is oorlog in het Midden-Oosten. Egypte is de baas over Juda.

Een gedeelte van Israël in het zuiden, rond de stad Jeruzalem. Jojakim, de koning van Jeruzalem, betaalt jaarlijks een hoge belasting aan Egypte.

Maar dan komt een nieuwe machthebber naar voren: Nebukadnessar, koning van Babel. Hij trekt op met zijn legers, verslaat Egypte en zo komt ook Juda ten val. Jojakim kan niet anders dan het hoofd buigen. Als teken van zijn overwinning neemt Nebukadnessar heilige schatten uit de tempel van Jeruzalem mee.

Ook worden jonge jongens van hoge afkomst als gijzelaars meegenomen naar Babel.

Zo moet ook de jonge Daniël met drie van zijn vrienden zijn land verlaten. Hen wacht een leven in een vreemd land.

Daniël doet zijn uiterste best zich in het nieuwe land aan te passen. Om de koning gunstig te stemmen, leert hij ijverig de nieuwe taal, maakt zich gewoonten en tradities eigen en accepteert zelfs dat zijn naam, die zijn Joodse afkomst en religie verraadt, veranderd wordt.

Daniël, Chananja, Misaël en Azarja - de vier ontvoerde jongelingen - krijgen nieuwe namen opgelegd, verbonden aan de Babylonische goden.

Met een goede, invloedrijke positie aan het hof in het vooruitzicht, ziet de toekomst er best goed uit, al is hij niet vrij. Maar dan trekt Daniël een grens. Het eten van Babel kan en wil hij niet eten: het is niet koosjer, het is onrein.

Daniël verzet zich. Geweldloos en moedig, binnen de grenzen van wat mogelijk is, zoekt hij naar een oplossing. 'Verzet begint niet met grote woorden, maar met kleine daden' dichtte Remco Campert al.

In onze tijd hebben we welomschreven ideeën over welk voedsel gezond is en welk voedsel niet. Veel groente en fruit, niet te veel vet...noem maar op. Zo had men aan het hof van koning Nebukadnessar ook welomschreven ideeën over welk voedsel gezond was en welk niet. Op grond van die ideeën had men maaltijd adviezen opgesteld en iedereen aan het hof werd geacht zich daaraan te houden. Iedereen...ook Daniël en zijn vrienden.

Onderdeel van een gezond dieet aan het hof van koning Nebukadnessar waren een stuk vlees en een beker wijn. Daniël en zijn vrienden zouden vlees moeten eten en wijn moeten drinken. Nu is het eten van bepaalde soorten vlees en het drinken van wijn volgens de spijswetten van Israël wel geoorloofd maar Daniël en zijn vrienden hielden zich aan een bepaalde uitleg van Genesis 1, waar staat dat God het zaadragend gewas en de vruchten van de boom aan de mens te eten gaf. Op grond hiervan wilden Daniël en zijn vrienden geen vlees eten en geen wijn drinken. Dat botste met de voedselvoorschriften aan het hof.

Gelukkig heeft Daniël vriendschap gesloten met het hoofd van de huishouding. Ze vragen hem om toestemming alleen groente te eten en water te drinken.

Hij zegt: “Wat mij betreft is dat okay maar wanneer jullie er minder gezond gaan uitzien dan de andere hovelingen, komt het uit en vlieg ik eruit. “Daniël stelt voor het tien dagen uit te proberen. En dan blijkt na tien dagen dat zij er niet minder maar zelfs meer gezond uitzien dan de andere hovelingen.

Daniël en zijn vrienden mogen zich aan de spijswetten van Israël houden. De dagelijkse maaltijden zijn zo een terugkerende herinnering aan de God van Israël.

Waar het hier vooral om lijkt te gaan is dat Daniëls trouw en standvastigheid vruchten afwerpen.

Daniël kiest een ander dieet. Hij blijft trouw aan zijn God en aan zichzelf - zonder zichzelf af te sluiten. Hij doet volop mee in het openbare leven waar dat kan, maar hij weet ook waar zijn grenzen liggen. Waar hij zijn rug recht wil houden en niet zomaar meeloopt met de rest. Zijn geloof in God, in rechtvaardigheid en medemenselijkheid, laat hij niet in het geding komen. Hij kiest voor een levenshouding die hem zegen brengt. Een levenshouding ook, waarmee hij anderen tot zegen is. Het volgen van Gods leefregels is niet alleen een goede zaak in zichzelf, maar ook verstandig en wijs. Daniël blijkt wijzer dan alle anderen en verdient zo het respect van de koning.

Hoe ver het hem brengt, blijkt uit het laatste vers. Je zou er zo overheen lezen, maar er zit een stukje humor in. We lezen dat Daniël aan het hof bleef tot het eerste jaar van het koningschap van Cyrus. Cyrus is koning van de Perzen, dus niet van Babylonië.

Cyrus is de koning die Babel straks zal verslaan en de ballingen de gelegenheid zal geven om terug te keren naar hun eigen grondgebied. Daniël heeft dus dat hele Babylonische rijk overleefd. Hier aan het begin van Daniël klinkt al een boodschap van hoop: die Nebukadnessar en zijn latere opvolger hebben niet het laatste woord.

Babel verdwijnt, maar Daniel en alles waar hij trouw aan is, dat blijft. Dat heeft eeuwigheidswaarde. Dit verhaal kan ons op verschillende manieren raken. Het stelt ons de vraag hoe wij omgaan met vreemdelingen in ons eigen midden? We vragen aanpassing als het gaat om vrouwenemancipatie en het respecteren van de vrijheid om te mogen zijn en liefhebben wie je wilt. Maar betekent integratie dat nieuwe Nederlanders in alles moeten worden zoals wij? Of mogen zij ook iets van hun culturele en religieuze eigenheid behouden?

We zouden ons daarnaast kunnen identificeren met Daniël en zijn vrienden. Wij staan zelf als gelovigen, mensen van de kerk, in een samenleving waarin dat steeds minder gebruikelijk is. Wat is voor ons wezenlijk? Waar bewegen we zelf mee met de omgeving, en waar komt ons geloof in het geding? Waar moeten wij grenzen trekken? Of misschien zelfs in protest komen tegen de heersende cultuur, omdat het indruist tegen onze waarden die gevoed worden door ons geloof?

Maar ook andersom: hoe kunnen wij vanuit onze eigen identiteit tot een zegen zijn in onze omgeving, in de wereld.

Gelovig zijn, we weten het natuurlijk wel, gaat dus niet over het terugtrekken in je eigen wereldje of achter je eigen kerkmuren en het goed hebben met je eigen mensen. Maar de uitdaging is om als gelovigen volop betrokken te zijn op de samenleving waarin we wonen.

Dat rijk van God waar wij naar verlangen, - dat rijk van naastenliefde, recht en vrede - waar kunnen wij ons daarvoor nu al inzetten? En waar kunnen we onze krachten verenigen met mensen die deze zelfde waarden nastreven? Dat is misschien wel waartoe wij als kerk in de wereld toe geroepen zijn.

Om samen, Christus achterna, onze weg door deze wereld te gaan en elkaar daarbij te steunen en aan te vullen.

Het verhaal van vandaag kan ons daar nog eens extra bij bepalen en bemoedigen. Dat wij net als Daniël en zijn vrienden overtuigd zullen leven naar waar wij in geloven.

Met betrokkenheid en verantwoordelijkheid voor de wereld waarin wij leven, zonder uit het oog te verliezen wat daarbij echt van belang is.

Want: vrede verbindt

Dat we zo tot een zegen zullen zijn voor elkaar en deze wereld .

Loosdrecht, Gereformeerde Kerk

ds. Hillegonda Ploeger